

Sygn. akt I UK 405/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z odwołania Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego "A." Spółki z o.o.
w J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

z udziałem zainteresowanego R. S.

o zwrot składek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 września 2015 r.,

skargi kasacyjnej Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego "A." Spółki z o.o. w J.

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 lutego 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 23 stycznia 2013 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy Przedsiębiorstwa Usługowo – Handlowego „A.” Sp. z o.o. w J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 20 czerwca 2012 r., odmawiającej wnioskodawcy zwrotu nienależnie opłaconych składek za okres od sierpnia 1999 r. do czerwca 2001 r. w łącznej kwocie 18.313,17 zł, w tym na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 14.663,39 zł, na ubezpieczenie zdrowotne w kwocie 2.645,82 zł oraz na Fundusz Pracy i Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w kwocie 1.003,96 zł (pkt 1) oraz przekazał do rozpoznania organowi rentowemu wniosek Przedsiębiorstwa Usługowo – Handlowego „A.” Sp. z o.o. w J. o zwrot kwoty 16.557,73 zł wraz z odsetkami (pkt 2).

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 3 lipca 2008 r. inspektor kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. podjął pierwszą czynność w sprawie podlegania R. S. ubezpieczeniom społecznym u wnioskodawcy, jako płatnika składek. Następnie organ rentowy decyzją z dnia 7 listopada 2008 r. stwierdził, że R. S., jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Przedsiębiorstwa Usługowo – Handlowego „A.” Sp. z o.o. w J., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od dnia 1 lutego 1995 r. do dnia 30 kwietnia 1995 r., od dnia 28 sierpnia 1995 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. oraz od dnia 1 stycznia 1999 r. do nadal. Odwołanie od powyższej decyzji, wniesione przez Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe „A.” Sp. z o.o. w J., zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 stycznia 2010 r. a apelację wnioskodawcy oddalił Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 11 stycznia 2011 r. Z tą datą decyzja organu rentowego z dnia 7 listopada 2008 r. stała się prawomocna, gdyż Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 stycznia 2012 r. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zawiadomieniem z dnia 30 marca 2012 r. organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że na koncie rozliczeniowym została ustalona kwota nadpłaty podlegająca zwrotowi w kwocie 60.599,13 zł, która została wyliczona z uwzględnieniem przepisów obowiązujących na dzień 20 lipca 2011 r., w odniesieniu do kwot składek nienależnie opłaconych i nieprzedawnionych w tej

dacie bowiem czasookres ich dochodzenia wydłużył się o okres od dnia 3 lipca 2008 r. do dnia 11 stycznia 2011 r.

W odniesieniu do takich ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem postępowania może być wyłącznie kontrola legalności decyzji organu rentowego z dnia 20 czerwca 2012 r., odmawiającej wnioskodawcy zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, nie zaś kwestia wyłączenia R. S., prawomocną decyzją organu rentowego z dnia 7 listopada 2008 r. z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Mimo, iż organ rentowy poinformował wnioskodawcę o kwocie nadpłat podlegających zwrotowi z tytułu nienależnie opłaconych na ubezpieczenie społeczne składek zawiadomieniem z dnia 30 marca 2012 r., to i tak na podstawie art. 24 ust. 6g ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121: dalej jako ustawa systemowa) przewidziany 10 letni okres przedawnienia musi się zmieścić w okresie od dnia 20 lipca 2001 r. do dnia 20 lipca 2011 r. Wobec powyższego, Sąd Okręgowy przyjął, że na mocy art. 24 ust. 6g pkt 2 ustawy systemowej od daty wskazanej w tym przepisie, a to od dnia 22 września 2001 r. należy ustalić kwotę nieprzedawnionych, nienależnie opłaconych składek. Natomiast w związku z wydaniem przez organ rentowy decyzji z dnia 7 listopada 2008 r. prawo do zwrotu nienależnie opłaconych składek uległo wydłużeniu o wskazany okres zawieszenia biegu terminu przedawnienia, a to do dnia 2 kwietnia 2014 r.

Od wyroku Sądu pierwszej instancji apelację wniósł wnioskodawca – Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe „A.” Sp. z o.o. w J., zaskarżając wyrok w całości i zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego materiału oraz błędną interpretację terminów przedawnienia zwrotu nienależnie opłaconych składek.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 27 lutego 2014 r. oddalił apelację.

Według Sądu drugiej instancji istota sporu sprowadzała się do wykładni przepisów ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808) zmieniającej z dniem 20 lipca 2011 r. art. 24 ustawy systemowej. Zgodnie z

cytowaną powyżej ustawą zmieniającą, prawidłowo przyjął Sąd pierwszej instancji, że okres przedawnienia w rozpoznawanej sprawie mieści się w przedziale czasowym od dnia 20 lipca 2001 r. do dnia 20 lipca 2011 r., co skutkuje stwierdzeniem, że prawo do zwrotu nienależnie opłaconych, za okres wcześniejszy, składek uległo przedawnieniu. Jednocześnie Sąd Apelacyjny stwierdził, że przedawnieniu uległo prawo do zwrotu tychże składek, a nie same składki, które mogą być doliczone na składki bieżące lub przyszłe albo przeksięgowane na konto R. S.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną wnioskodawcy co do kwoty 18.313,17 zł. Skarga została oparta na obydwu podstawach. Skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na wynik sprawy, a mianowicie - art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie przez Sąd Apelacyjny za własne ustaleń Sądu pierwszej instancji, w sytuacji, gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim błędną interpretację przepisów prawa materialnego i tym samym nie rozpoznanie zarzutów apelacji oraz naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie - art. 24 ust. 6g pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121), zmienionego art. 1e ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808) oraz zmienionego następnie art. 11 ust. 1b ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378) poprzez oddalenie apelacji, w sytuacji, kiedy w dniu 30 marca 2012 r. zostało wydane zawiadomienie przez organ rentowy, co wyłączało możliwość zastosowania w stosunku do skarżącego art. 24 ust. 6g pkt 2 ustawy systemowej.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonych wyroków i orzeczenie co do istoty sprawy.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesione zostało, że Sądy orzekające w sprawie nie wzięły pod uwagę tego, iż skarżący otrzymał od organu rentowego

zawiadomienie z dnia 30 marca 2012 r., o którym mowa w art. 24 ust. 6g pkt 1 ustawy systemowej. W takiej sytuacji nie ma zastosowania w sprawie art. 24 ust. 6g pkt 2 tej ustawy, zaś oba przepisy powinny być stosowane rozłącznie i zamiennie. W ocenie skarżącego wydanie zawiadomienia, o którym mowa w art. 24 ust. 6g pkt 1 ustawy systemowej powoduje, że biegnie od nowa mając na uwadze postanowienia art. 124 k.c. termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie opłaconych składek, nawet w sytuacji, kiedy zawiadomienie zostało wydane po terminie przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnie opłaconych składek.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności należy zauważyć, że niezasadne są zrzuty sformułowane w ramach drugiej podstawy kasacyjnej. W myśl utrwalonej linii judykatury zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. może wypełniać podstawę kasacyjną przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tylko w wypadku pominięcia przez sąd drugiej instancji części zebranego w sprawie materiału, w związku z czym strona powołująca się na naruszenie tego przepisu powinna wskazać materiał dowodowy, który został przez sąd drugiej instancji pominięty przy wydaniu wyroku i wykazać, że popełnione uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2015 r., III CSK 180/14, LEX nr 1678080 i powołane tam orzecznictwo oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2015 r., III UK 87/14, LEX nr 1646026). Tu zaś skarżący nie wskazuje, aby dany materiał dowodowy został pominięty przez Sąd drugiej instancji, a zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c. wiąże z błędnym przyjęciem przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji. W wypadku wyroku oddalającego apelację, wydanego na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych prawidłowo ustaleń stanu faktycznego, wystarczy stwierdzenie, że ustalenia sądu pierwszej instancji podziela i przyjmuje za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2009 r., V CSK 95/09, LEX nr 688059). Z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku sądu rozpoznania sprawy w granicach apelacji wynika jedynie obowiązek

odniesienia się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków, w sposób wskazujący na to, że sąd rozważył je w całości przed wydaniem orzeczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., I PK 38/09, LEX nr 523541 oraz z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13, LEX nr 1545029).

Zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. nie został przez skarżącego w żaden sposób uzasadniony, a ubocznie godzi się zauważyć, że przedmiotem zarzutów w skardze kasacyjnej nie mogą być zarzuty kwestionujące ustalenia faktyczne oraz ocenę dowodów, której dokonał sąd drugiej instancji. Oznacza to, że za niedopuszczalne należy uznać zarzuty dotyczące naruszenia tych przepisów, które regulują ustalenie faktów bezdowodowo (art. 228-231 k.p.c.) oraz przepisów o ustalaniu faktów dowodowo - art. 233 § 1 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681; z dnia 10 października 2012, II PK 65/12, LEX nr 1243027; z dnia 7 kwietnia 2010 r., II PK 328/09, LEX nr 603418). Warto jednak zauważyć, że skarżący, mimo sformułowanego zarzutu w ramach drugiej podstawy kasacyjnej w zasadzie nie kwestionuje ustaleń stanu faktycznego, z którego wynika, że nienależnie opłacone składki były następstwem decyzji organu rentowego z dnia 7 listopada 2008 r., stwierdzającej, że R. S. jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę u płatnika składek Przedsiębiorstwa Usługowo – Handlowego „A.” Sp. z o.o. w J. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, która stała się prawomocna z dniem 11 stycznia 2011 r. Mając na uwadze powyższą decyzję organ rentowy zawiadomieniem z dnia 30 marca 2012 r. poinformował skarżącego o nadpłacie składek na ubezpieczenie społeczne.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia zaskarżonym wyrokiem prawa materialnego, zauważyć należy, że pojęcie nienależnie opłaconej składki nie zostało zdefiniowane w ustawie systemowej, na co zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 26 maja 2010 r., P 29/08 (OTK-A 2010 nr 4, poz. 35), wskazując, że „nienależnie opłacona składka” nie stanowi składki ustalonej w oparciu o zasady określone w art. 15-32 ustawy systemowej, czyli obowiązkowego świadczenia w ramach stosunku ubezpieczenia społecznego. W piśmiennictwie uznaje się, że pojęcie to obejmuje zarówno przypadki, w których

istniała podstawa prawna świadczenia składkowego, ale zostało ono spełnione w kwocie wyższej niż należna (nadpłata), jak również w przypadku opłacenia składki bez podstawy prawnej (zob. Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, red. Jacek Wantoch-Rekowski, Toruń 2007, uw. nr 12 do art. 24, s. 203).

Zasady postępowania w przypadku opłacenia nienależnych składek określone są w przepisach art. 24 ust. 6a – 6h ustawy systemowej, w tym istotna jest zwłaszcza dla przedmiotowej sprawy regulacja zawarta w art. 24 ust. 6g, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 138, poz. 808), zmienionego następnie art. 11 ust. 1b ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378).

Podkreślenia wymaga, że prawidłowa wykładnia art. 24 ust. 6g ustawy systemowej w brzmieniu wprowadzonym do ustawy systemowej ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw powiązana jest z całą procedurą zwrotu nienależnie opłaconych składek, zgodnie z którą organ rentowy ma obowiązek zawiadomić płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z art. 24 ust. 6a ustawy systemowej mogą być zwrócone, chyba że nie przekraczają wysokości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym (wcześniej była to kwota 5% najniższego wynagrodzenia). Następnie płatnik składek może złożyć wniosek o zwrot nienależnie opłaconych składek, po stwierdzeniu, że składki zostały nienależnie opłacone. Nienależnie opłacone składki podlegają zwrotowi w terminie 30 dni od daty wpływu wniosku.

Wypada w tym miejscu zauważyć, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 26 maja 2010 r., P 29/08 (OTK-A 2010 nr 4, poz. 35), stwierdzając niezgodność art. 24 ust. 7 ustawy systemowej z art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wskazał, że sposób określenia w zakwestionowanym przepisie chwili rozpoczęcia biegu terminu dochodzenia zwrotu nienależnie opłaconej składki na chwilę „daty ich wypłacenia” prowadzi do negatywnego zróżnicowania kategorii płatników, w których przypadku ustalenie, że składka była nienależnie opłacona, następuje w pewien czas po opłaceniu składki.

Data opłacenia składki może nie pokrywać się bowiem z datą ustalenia, że składka była nienależnie opłacona. Dzieje się tak wówczas, gdy po opłaceniu składki zapada decyzja bądź orzeczenie stwierdzające brak podstawy prawnej jej opłacenia. W przypadku, gdy między datą opłacenia składki a datą wydania prawomocnego orzeczenia stwierdzającego brak podstawy do opłacenia składki upłynął termin co najmniej 5 lat, płatnik tracił możliwość dochodzenia zwrotu nienależnie opłaconej składki, która uiszczana była w okresie od 1 stycznia 1998 r. do 7 maja 2003 r., co Trybunał uznał za niezgodne z konstytucją, zauważając, że gdyby zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami skarżący wykazał wymaganą staranność we własnych sprawach, to nie mógłby wystąpić z wnioskiem o zwrot nienależnie opłaconych składek, ponieważ przed dniem uprawomocnienia się decyzji stwierdzającej brak obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, składki nie były jeszcze nienależne, a po prawomocności decyzji stałyby się przedawnione.

Z tych względów w projekcie opracowanym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (druk sejmowy nr 3753, VI kadencja) przyjęto koncepcję, w myśl której nienależnie opłacone składki miały ulec przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od daty otrzymania od organu rentowego zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek, a w przypadku braku tego zawiadomienia – od dnia opłacenia składek. Taką treść ustawodawca nadał art. 24 ust. 6g ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym od dnia 20 lipca 2011 r., przyjmując jednocześnie w art. 24 ust. 6h tej ustawy, że bieg terminu przedawnienia, o którym mowa w art. 24 ust. 6g ulega zawieszeniu: w przypadku wydania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji w sprawie nienależnie opłaconych składek - od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna (pkt 1); jeżeli wydanie decyzji w sprawie nienależnie opłaconych składek jest uzależnione od rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego przez inny organ lub sąd - do dnia, w którym decyzja innego organu stała się ostateczna lub orzeczenie sądu uprawomocniło się, nie dłużej jednak niż na okres 2 lat (pkt 2); od dnia śmierci spadkodawcy do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia, nie dłużej jednak niż do dnia, w którym upłynęły 2 lata od śmierci spadkodawcy (pkt 3);

w przypadku wydania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji stwierdzającej brak obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym lub obniżającej podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia - od dnia wszczęcia postępowania do dnia, w którym decyzja stała się prawomocna (pkt 4).

W tym kontekście zgodzić należy się ze stanowiskiem skarżącego, iż w sytuacji wydania przez organ rentowy zawiadomienia, o którym mowa w art. 24 ust. 6g pkt 1 ustawy systemowej nie ma zastosowania art. 24 ust. 6g pkt 2 tej ustawy bowiem ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw określono wyraźnie termin początkowy biegu terminu przedawnienia nienależnie opłaconych składek, przyjmując, że będzie to albo data otrzymania od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek (art. 24 ust. 6g pkt 1 ustawy systemowej), albo - w razie braku takowego zawiadomienia - dzień opłacenia składek (art. 24 ust. 6g pkt 2 ustawy systemowej). *Ratio legis* wskazanych przepisów miało na celu między innymi umożliwienie zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w sytuacji, gdy żądanie zwrotu nadpłaconych składek jest wynikiem prawomocnego orzeczenia stwierdzającego brak podstawy do opłacenia składki.

Analizując przepis art. 24 ust. 6g ustawy systemowej nie może również umknąć uwadze jego historyczne tło. Do końca 2002 r. zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i płatnik (ubezpieczony) mieli 5 lat, aby ubiegać się o opłacenie należnych składek lub zwrot składek nienależnie opłaconych. Od dnia 1 stycznia 2003 r. na podstawie ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074) termin dochodzenia należności składkowych na podstawie art. 24 ust. 4 ustawy systemowej wynosił dla organu rentowego 10 lat, a pozostawiony został w art. 24 ust. 7 tej ustawy okres 5 letni dla nienależnie opłaconych składek. Następnie termin ten na podstawie ustawy z dnia 28 marca 2008 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 67, poz. 411) został wydłużony do 10 lat z tym zastrzeżeniem, że jeżeli płatnik wystąpił o zwrot nienależnie opłaconych składek po upływie 10 lat od daty ich opłacenia, mógł jedynie zaliczyć nienależnie opłacone składki na poczet składek

zaległych bądź należności składowych bieżących lub przyszłych. Nowelizacja art. 24 ust. 7 ustawy systemowej na podstawie przepisów intertemporalnych nie obejmowała jednak nienależnie opłaconych składek, które uległy przedawnieniu na podstawie przepisów dotychczasowych. Art. 24 ust. 7 ustawy systemowej w brzmieniu nadanym ustawą nowelizacyjną z dnia 28 marca 2008 r. stał się przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 26 maja 2010 r., P 29/08 (OTK-A 2010 nr 4, poz.35) uznał powyższy przepis za niezgodny z konstytucją. Trybunał wypuklił jednocześnie, że stwierdzenie niekonstytucyjności różnicowania sytuacji prawnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przypadku dochodzenia należności od płatników (ubezpieczonych) oraz sytuacji prawnej płatników (ubezpieczonych) w przypadku dochodzenia zwrotu od Zakładu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne umożliwia płatnikom dochodzenie zwrotu składek wyłącznie w odniesieniu do okresu od 1 stycznia 1998 r. do dnia 7 maja 2003 r. co do składek, których termin zwrotu upłynął w okresie od 1 stycznia 2003 r. do 8 maja 2008 r. Wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego art. 24 ust. 7 ustawy systemowej stracił moc z dniem 10 czerwca 2010 r. i w dacie uprawomocnienia się decyzji organu rentowego stwierdzającej, że R. S. nie podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę u skarżącego, jako płatnika składek na ubezpieczenie społeczne, nie było przepisu regulującego prawo i tryb ubiegania się o zwrot nienależnie opłaconych składek. Powyższy pogląd w odniesieniu do składek na ubezpieczenie zdrowotne Trybunał powtórzył w wyroku z dnia 19 kwietnia 2012 r., P 41/11 (OTK-A 2012 nr 4, poz. 41), stwierdzając niekonstytucyjność art. 94 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 581). Wobec powyższego ustawą z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw do ustawy systemowej został dodany do art. 24 ust. 6g, zgodnie z którym nienależnie opłacone składki ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat licząc od dnia otrzymania zawiadomienia o kwocie nienależnie opłaconych składek (art. 24 ust. 6g pkt 1) lub po upływie 10 lat od opłacenia składek, w przypadku, gdy Zakład nie zawiadomił o możliwej kwocie zwrotu (art. 24 ust. 6g pkt 2). Jednocześnie ustawodawca w art. 5 ust. 3 i 4

zawierającym przepisy intertemporalne postanowił, że do nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej, jeżeli nie upłynął jeszcze termin dochodzenia ich zwrotu, stosuje się art. 24 ust. 6b, 6c, 6g i 6h ustawy systemowej w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. W przypadkach, o których mowa w ust. 3, okoliczności uzasadniające zawieszenie biegu terminu przedawnienia, określone w art. 24 ust. 6h ustawy systemowej w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, uwzględnia się również wtedy, gdy okoliczności te wystąpiły przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Powyższa ustawa weszła w życie 20 lipca 2011 r. Następną zmianą powyższych przepisów miała miejsce z dniem 1 stycznia 2012 r., na podstawie art. 11 pkt 1 ustawy o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców - zmieniającego treść art. 24 ust. 6g ustawy systemowej, ponieważ skrócony został okres przedawnienia składek na ubezpieczenia społeczne z 10 do 5 lat. Zgodnie zaś z art. 27 ust. 3 powyższej ustawy do przedawnienia należności z tytułu nienależnie opłaconych składek, o którym mowa w art. 24 ust. 6g ustawy systemowej, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Wedle zatem zasady wynikającej z tego przepisu do należności składkowych nieprzedawnionych do 1 stycznia 2012 r. (wedle starych zasad z zastosowaniem 10-letniego okresu przedawnienia) ma zastosowanie 5-letni termin przedawnienia, z tym jednakże bardzo istotnym zastrzeżeniem, że liczy się go nie od daty ich wymagalności, ale od dnia 1 stycznia 2012 r. Wyjątek od tej zasady ustanawia ust. 2 przywołanego przepisu, stosownie do którego, jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Za każdym więc razem konieczne jest ustalenie terminu upływu przedawnienia na podstawie przepisów „starych” i „nowych” i przyjęcie terminu bardziej korzystnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2013 r., I UK 613/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 44).

Mając na uwadze powyższe rozważania stwierdzić należy, że skoro skarżący otrzymał w dniu 2 kwietnia 2012 r. zawiadomienie o nienależnie opłaconych składkach na ubezpieczenie społeczne, to Sądy obu instancji

nieprawidłowo zastosowały prawo materialne, przyjmując, że nie stosuje się przepisu art. 24 ust. 6g pkt 1 ustawy systemowej oraz uznając upływ okresu przedawnienia stosownie do art. 24 ust. 6g pkt 2 ustawy systemowej, który mógłby mieć zastosowanie jedynie w przypadku nieotrzymania wyżej wymienionego zawiadomienia.

Z tych względów Sad Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w związku z art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., orzekł jak w sentencji.